

МІНІСТЕРСТВО СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА І ПРОЦДОВОЛЬСТВА
УКРАЇНИ
Український державний аграрний університет

На правах рукопису

БІЛОЗЕРСЬКИЙ Олег Леонідович

ФОРМУВАННЯ ТА ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ КОРМОВОЇ
БАЗИ М'ЯСНОГО СКОТАРСТВА ЦЕНТРАЛЬНОГО ПОЛІССЯ УКРАЇНИ
/НА МАТЕРІАЛАХ ГОСПОДАРСТВ РАДОМИШЛЬСЬКОГО РАЙОНУ
ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ/

Спеціальність 08.00.05 – економіка, планування, організація
управління народним господарством і
його галузями /сільське господарство/

А в т о р е ф е р а т
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Київ - 1993

00803007 (1)

ЛВ 27.105

оному державному аграрному
університеті

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
Мосіжк Пилип Омелянович

Офіційні опоненти: доктор економічних наук Шестопаль
Олександр Миколайович

кандидат економічних наук, ст.науко-
вий співробітник Толкач Микола
Іванович

Провідна організація - Інститут кормів ААН України

Захист відбудеться "13" травня 1993 р. о 14 годині
на засіданні спеціалізованої ради Д.І20.7І.06 при Українському
державному аграрному університеті за адресов: 25204І, Київ-4І,
Героїв Оборони, ІІ, учбовий корпус І0, аудиторія 4І2.

Просимо взяти участь в роботі ради, або вислати Ваш відгук
на автореферат в 2-х примірниках, завірених печаткою, на адресу:
25204І, Київ-4І, вул.Героїв Оборони, І5, сектор захисту дисерта-
цій.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці університету.
Автореферат розіслано "12" квітня 1993 р.

Учений секретар
спеціалізованої ради, кандидат
економічних наук

В.К.Савчук

1993 УБК УДАУ, 16Х-100

ЛНБ ім. В. Стефаніка
АН України

I. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Зміна виробничих відносин в аграрному секторі матеріального виробництва, зумовлена переходом до багатокладної економіки на селі України, об'єктивно вимагає різкого підвищення господарської ефективності усіх його галузей з метою набуття конкурентоздатності як на внутрішньому, так і зовнішньому ринках. В свою чергу, згадане вимагає значного зростання продуктивності сільськогосподарського виробництва та підвищення якості продукції. Це особливо стосується м'ясного скотарства Полісся України, ефективність якого залишається низькою.

Низька ефективність виробництва яловичини в умовах Центрального Полісся України зумовлюється, насамперед, недосконалістю кормової бази м'ясного скотарства та організаційних форм її формування. Тому вивчення причин цього небажаного явища, виявлення вузьких місць та пошуку резервів підвищення економічної ефективності виробництва та використання кормових ресурсів в даному регіоні набуває особливої актуальності.

Метою роботи є аналіз сучасного стану кормової бази скотарства Центрального Полісся України та розробка системи організаційно-економічних заходів по її удосконаленню стосовно до умов переходу сільськогосподарського виробництва до ринкової економіки.

У відповідності з метою роботи ставились такі завдання:

- дослідити та кількісно оцінити вплив на ефективність кормовиробництва факторів інтенсифікації;
- дослідити та кількісно оцінити вплив на ефективність виробництва яловичини рівня забезпеченості та збалансованості кормових ресурсів;
- обґрунтувати параметри кормової бази для м'ясного скотарст-

ва Центрального Полісся України на перспективу;

- обґрунтувати розміри та структуру матеріально-технічної бази кормовиробництва м'ясного скотарства досліджуваного регіону на перспективу;

- розробити пропозиції по удосконаленню технології та організації виробництва кормів для умов Центрального Полісся України;

- обґрунтувати показники щільності поголів'я великої рогатої худоби м'ясного напрямку продуктивності на перспективу;

- намітити напрямки удосконалення організації, оплати і матеріального стимулювання праці в сфері виробництва кормів високої якості при переході до ринкових відносин.

Об'єктом дослідження є сільськогосподарські підприємства Радомишльського району Житомирської області.

Джерелом інформації були річні звіти та виробничо-фінансові плани господарств, дані первинного бухгалтерського обліку, літературні джерела, а також матеріали особистих досліджень та спостережень автора.

Методологічною і методичною основою дослідження послужили закони діалектики природи, економічної теорії та суспільного розвитку продуктивних сил та виробничих відносин при різних суспільно-економічних формаціях, Закони та Постанови Верховної Ради та Кабінету Міністрів України з питань розвитку аграрно-промислового комплексу.

При виконанні роботи були використані методи економічних досліджень – статистичних групувань, розрахунково-конструктивний, монографічний, економічного експерименту, багатofакторного кореляційно-регресійного та дисперсійного аналізу, а також економіко-математичні методи дослідження економічних явищ.

Наукова новина роботи полягає в системному дослідженні проб-

леми кормовиробництва та кормовикористання в господарствах Центрального Полісся України, що спеціалізуються на виробництві яловичини; обґрунтуванні комплексу організаційно-економічних заходів по розвитку кормовиробництва м'ясного скотарства стосовно переходу до ринкових відносин.

Практичне значення роботи визначається розробкою методичних основ та конкретних параметрів розвитку кормової бази м'ясного скотарства Центрального Полісся України стосовно розвитку ринкових виробничих відносин, багатокладності форм власності і різних організаційних форм сільськогосподарських підприємств.

Розраховані автором параметри структури посівних площ, виробничої програми, щільності поголів'я худоби та матеріально-технічної бази кормовиробництва є своєрідними нормативами для виконання проектних робіт розвитку м'ясного скотарства в умовах Центрального Полісся України.

Апробація результатів досліджень. Одержані автором результати досліджень доповідались на республіканській науково-практичній конференції "Створення та поліпшення технології утримання худоби м'ясного напрямку продуктивності на Україні" м. Черкаси, 1989 р.; республіканському науково-практичному семінарі "Створення поліського типу худоби м'ясного напрямку продуктивності для північного та західного регіонів України" с. Леніно, Житомирська область, 1990 р.; обласній науково-практичній конференції "Економічна ефективність використання бугаїв-плідників Поліського типу при поліпшенні худоби чорно-рябої породи" с. Леніно, Житомирська область, 1991 р.

Одержані наслідки досліджень впроваджені у виробництво в спеціалізованих господарствах по відгодівлі молодняка великої рогатої худоби Житомирської та інших областей України.

По темі дисертації опубліковано шість робіт.

На захист виносяться такі основні положення:

- результати досліджень та кількісної оцінки причинно-наслідкових взаємозв'язків в системах "фактори інтенсифікації - продуктивність кормовиробництва" та "рівень забезпеченості худоби кормами - ефективність виробництва яловичини";
- обґрунтування напрямків інтенсифікації та визначення параметрів продуктивності кормовиробництва в умовах Центрального Полісся України на перспективу;
- пропозиції по оптимізації структури посівних площ в спеціалізованих господарствах по виробництву яловичини в регіоні Центрального Полісся України;
- параметри матеріально-технічної бази кормовиробництва на перспективу;
- показники оптимальної щільності поголів'я худоби для спеціалізованих господарств по відгодівлі молодняка великої рогатої худоби;
- розробки по вдосконаленню організації праці та управління в сфері кормовиробництва.

Структура роботи. Дисертаційна робота складається із вступу, трьох глав, висновків і пропозицій, списку використаної літератури та додатків. Вона вигладена на 159 сторінках машинописного тексту, включає 43 таблиць, один графік та одну схему.

В першій главі "Кормова база - провідна ланка розвитку скотарства" розглянуті теоретичні основи формування кормової бази м'ясного скотарства України.

В другій главі "Тенденції та закономірності розвитку кормової бази при відгодівлі великої рогатої худоби в умовах Центрального Полісся України" проаналізований стан розвитку кормової бази

м'ясного скотарства Центрального Полісся України та виявлені основні фактори формування показників економічної її ефективності.

В третій главі "Шляхи подальшого удосконалення кормової бази при відгодівлі великої рогатої худоби" розглянуті потенційні можливості розвитку кормової бази м'ясного скотарства Центрального Полісся України, обґрунтовані розміри її кормового фітопотенціалу, напрямки інтенсифікації кормовиробництва, формування його матеріально-технічної бази, організації і оплати праці тощо.

II. ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

Трансформація виробничих відносин в аграрному секторі економіки, зумовлена поступовим переходом до багатуокладних форм власності та організації сільськогосподарського виробництва, об'єктивно вимагає різкого підвищення економічної ефективності усіх його галузей - метою набуття ними конкурентоздатності. В свою чергу, згадане вимагає значного підвищення їх продуктивності, поліпшення переважної більшості параметрів якості кінцевого сільськогосподарського продукту. Це особливо стосується галузей тваринництва, які за показниками продуктивності та ресурсомкості на сучасному етапі не відповідають світовим стандартам. М'ясне скотарство, як невід'ємна складова частина аграрно-промислового комплексу, не є виключенням. Його виробничі показники в регіоні Центрального Полісся України залишають бажати багато кращого. Продуктивність худоби на відгодівлі залишається неприпустимо низькою, а собівартість виробництва яловичини високою. Низькими також залишаються показники рентабельності виробництва яловичини.

Аналіз причин, що зумовлюють ці небажані явища, показує, що поряд з недосконалістю виробничих відносин, визначальними є слаб-

ка кормова база та необґрунтована щільність поголів'я худоби.

Встановлено, що в господарствах досліджуваного регіону виробництво кормів на умовну голову худоби коливається в межах 29,9 - 32,8 центнера, а перетравного протеїну - відповідно 2,8 - 3 центнера /Табл.І/.

Таблиця І

Динаміка виробництва кормових одиниць і перетравного протеїну на умовну голову худоби в господарствах Радомишльського району Житомирської області

Показники поживності кормів	Роки					В середньому за 1987-1991 рр.
	1987	1988	1989	1990	1991	
Кормові одиниці	30,8	31,5	30,6	32,8	29,9	31,1
Перетравний протеїн	2,8	2,9	2,7	3,0	2,7	2,82

Природно, що при такому рівні забезпечення худоби кормовими ресурсами не можна розраховувати на високу продуктивність тварин. Розрахунки показують, що досягнутий рівень кормопроductивності одиниці площі в досліджуваному регіоні продовжує залишатись низьким. Вихід кормових одиниць з 1 га сільськогосподарських угідь тут коливається в межах 12,2, а перетравного протеїну - 1,12 центнера.

При таких показниках кормопроductивності земель Центрально-го Полісся України не можна розраховувати на значну щільність поголів'я худоби на одиницю площі. Проте в умовах старої командно-адміністративної системи управління сільськогосподарським виробництвом, ця умова переважно нехтувалась. В результаті забезпеченість худоби кормовими ресурсами не перевищувала рівня 70 -

80 % до потреби і об'єктивно не створювались умови для забезпечення високих показників ефективності виробництва яловичини. Витрати кормових ресурсів на одиницю приросту живої маси великої рогатої худоби продовжують залишатись високими. Дослідженнями встановлено, що вони досягали в базових господарствах в середньому за 1987 - 1991 рр. 14,6 центнера. Одночасно також доведено тісну обернену залежність ефективності функціонування м'ясного скотарства як галузі від рівня забезпечення його кормами. В господарствах з вищим рівнем забезпечення худоби кормами на 25,3 %, витрати їх на одиницю приросту живої маси були також нижчими на 8,5 процента. Отже при досягнутих в господарствах Центрального Полісся України показниках продуктивності земельних угідь щільність поголів'я худоби, що складає 68 - 70 голів /в умовних еквівалентах/ виявилась невідповідною. Вона потребує свого обґрунтування як з боку виявлення перспективних потенційних можливостей власне сфери кормовиробництва даного регіону, так і землеробства в цілому.

Низькі показники продуктивності кормовиробництва в господарствах Центрального Полісся України пояснюються в основному недосконалістю його матеріально-технічної бази та недостатнім рівнем інтенсифікації цієї сфери. В результаті досягнуті господарствами показники родючості землі та культури землеробства є недостатніми. Одночасно дослідження показують, що існує тісний взаємозв'язок між рівнем фондозабезпеченості кормовиробництва та його продуктивністю. В організаційних структурах, в яких розмір фондів на 100 гектарів сільськогосподарських угідь був у 2,3 рази вищим по відношенню до середніх показників по району, відповідно були вищі і показники кормопродуктивності одиниці площі сільськогосподарських угідь майже в 1,5 раза. Така тенденція по-

яснюється тим, що в господарствах з більш високими показниками фондозабезпеченості створювались об'єктивні передумови для дотримання технології вирощування сільськогосподарських культур та забезпечення більш високих показників їх урожайності. Виконані нами відповідні аналітичні групування свідчать про те, що в господарствах з найвищим рівнем фондозабезпеченості, урожайність, наприклад, зеленої маси кукурузи була вищою на 22,3 % багаторічних трав - 45, кормових буряків - відповідно на 46,8 процента тощо. Отже, землеробство Центрального Полісся України в цілому, а кормовиробництво - зокрема здатні ефективно сприймати додаткові вкладення. Це має вирішальне значення в розробці системи заходів по подальшому підвищенню ефективності цієї важливої сфери матеріального виробництва. Дослідження показують, що в сільськогосподарських підприємствах з найвищими показниками фондоозброєності праці затрати її на виробництво і ц зеленої маси кукурудзи в порівнянні з тими, де ці показники виявились найнижчими, продуктивність праці при виробництві зеленої маси кукурудзи були на 52,2 % вищими, однорічних трав - 72,7, сіна багаторічних трав - 52,4 та кормових буряків - на 12,5 процента. Дослідженнями встановлено, що аналогічне положення має місце і з показниками собівартості виробництва кормів. В групах господарств, де показники фондоозброєності праці були в 2,2 раза вищими, собівартість виробництва кормів виявилась нижчою, в залежності від культур, на 25,9 - 43,9 процента.

Стан кормової бази в м'ясному скотарстві досліджувального регіону зумовив? природно, аналогічні наслідки в формуванні показників економічної ефективності цієї галузі. При неповному забезпеченні худоби кормовими ресурсами розміри добового приросту живої маси залишаються низькими, а його собівартість високою

/Табл.2/.

Таблиця 2

Вплив рівня забезпеченості великої рогатої худоби кормовими ресурсами на показники економічної ефективності виробництва яловичини в господарствах Радомишльського району Митомирської області /в середньому за 1987-1991 рр./

Номер групи	Групи господарств за рівнем заготівлі кормів на умовну голову, % до потреби	Кількість господарств в групі	В середньому по групі господарств	Розмір добового приросту живої маси, г	Собівартість і ц приросту, крб.
I	до 66	7	65,0	367,5	346,8
II	від 66,1 до 72	5	70,1	394,0	343,8
III	більше 72	10	81,4	419,0	316,7
По досліджуваних господарствах		22	74,0	397,3	333,1

З наведених в таблиці 2 даних видно, що в господарствах III групи, в порівнянні з першою, де рівень забезпечення худоби кормами був вищий в середньому на 16,4 %, розмір добового приросту живої маси також був вищим на 14,6 %, а собівартість виробництва яловичини - відповідно нижчою на 9,5 процента. Аналогічне становище має місце також з показниками рентабельності виробництва яловичини.

Одночасно дані таблиці 2 свідчать про низький загальний рівень економічної ефективності м'ясного скотарства в досліджуваному регіоні, з одного боку, та розкривають шляхи її підвищення - з іншого. Останній підкреслює наслідну необхідність зміцнення

кормової бази м'ясного скотарства як вирішальної ланки зростання в перспективі його господарської ефективності та забезпечення конкурентоздатності в нових умовах.

Дослідження показують, що кормовий фітопотенціал регіону Центрального Полісся України досить значний. При забезпеченні необхідних організаційно-економічних умов та дотриманні вимог прогресивних технологій, продуктивність землі в сфері кормовиробництва може бути реально підвищеною в порівнянні з сучасним рівнем в 1,5 - 2 рази.

Основними напрямками мобілізації даного резерву та зростання економічної ефективності кормовиробництва м'ясного скотарства Центрального Полісся України є перш за все, розробка та впровадження системи заходів по підвищенню родючості землі. Розрахунки показують, що для забезпечення кормових культур достатньою кількістю елементів живлення в перспективі необхідно передбачити в розрахунку на гектар посіву кукурудзи на кормові цілі близько 301 кг діючої речовини, кормові буряки - 656,4, багаторічні трави - 214,2, однорічні трави - 220 та кормовий люпин - близько 160 кілограмів. Це дозволить забезпечити одержання додатково з 1 га посіву 120 ц зеленої маси кукурудзи, 18,3 ц сіна багаторічних трав, 92 ц зеленої маси багаторічних трав, близько 300 ц кормових буряків та 100 ц зеленої маси однорічних трав.

Проте цим не вичерпуються резерви підвищення продуктивності кормовиробництва. Господарства даного регіону мають реальні передумови значного зростання виходу кормової продукції за рахунок підвищення загального рівня культури землеробства, дотримання сівозмісних вимог, удосконалення та зміцнення матеріально-технічної бази. Розрахунки показують, що в комплексі з регулюванням показників родючості землі за рахунок добрив, це дозволить довести

урожайність зеленої маси кукурудзи до 418 ц, сіна багаторічних трав - 70, зеленої маси багаторічних трав 351 ц, кормових буряків - 778 ц та зеленої маси однорічних трав - відповідно до 248 - 250 центнерів.

Природно, що це буде вимагати значних матеріальних затрат. Із виконаних досліджень випливає, що для забезпечення впровадження у виробництво прогресивних технологій, необхідно передбачити на 1 га посіву кукурудзи на зелену масу основних виробничих фондів в міжнародних вартісних еквівалентах в розмірі 2,5 тис.доларів США, багаторічних трав на сіно - 1,61, багаторічних трав на зелену масу - 0,72; кормових буряків - 3,23, однорічних трав на зелену масу - 1,02 та кормового львину 1,7 тис. доларів. Це, як показують дослідження, дозволить забезпечити виконання необхідного обсягу агротехнічних та організаційно-господарських заходів, досягти бажаних результатів в показниках рівня культури землеробства, як необхідної умови високих параметрів продуктивності землі.

В системі заходів по підвищенню економічної ефективності кормовиробництва для м'ясного скотарства Центрального Полісся України є захист рослин від бур'янів, шкідників та хвороб. Розрахунки показують, що в перспективі на гектар посіву основних кормових культур вартість хімічних препаратів за міжнародними ціновими еквівалентами досягатиме 18,4 - 30,06 доларів США. Проте дослідження показують, що вони є господарсько доцільними. Рівень рентабельності їх застосування в умовах досліджуваного регіону за економією від зниження собівартості кормів коливається від 8,06 до 141 процента.

Серед заходів, спрямованих на підвищення економічної ефективності сфери кормовиробництва м'ясного скотарства Центрального

Полісся України є раціоналізація структури посівів в організаційних структурах даного напрямку спеціалізації. Виконання оптимізаційних розрахунків на ЕОМ для спеціалізованого господарства по відгодівлі молодняка великої рогатої худоби "Заповіт Ілліча" показало, що на фоні проектних показників інтенсифікації та ефективності землеробства, зернова група культур повинна становити 46,2 %, технічні культури - 6 - 7, картопля та овочі - 7,2, кормові культури - 39,8 процента. Крім цього, планується помітно розширити покисні та покживні посіви кормових культур. По відношенню до загальної посівної площі їх доля становитиме 11,3 процента /Табл.3/.

Таблиця 3

Перспективна структура посівних площ сільськогосподарських культур в колективному господарстві "Заповіт Ілліча"

Групи культур, культури	Площа	%
I	2	3
Зернові, всього	822,0	46,2
Технічні, всього	122,0	6,8
Картопля та овочі	129,0	7,2
Кормові культури, всього	709,0	39,8
в т.ч. багаторічні трави, сіно	154,0	8,6
кукурудза, силос	194,0	10,9
кормові буряки	46,0	2,6
багаторічні трави, зелена маса	51,0	2,9
однорічні трави, зелена маса	112,0	6,3
кукурудза, зелена маса	95,0	5,3

Продовження табл.3

I	2	3
тифон, зелена маса	57,0	3,2
Всього посівів	1782,0	100,0
Посів поукісних культур	102,0	5,7
Посів поживних культур	99,0	5,6

Розрахунки показують, що при такому співвідношенні посівів вихід кормових одиниць на гектар сільськогосподарських угідь досягне 33 - 35, а перетравного протеїну - відповідно 3,5 - 3,6 центнера. При цьому, 59,7 % кормових одиниць і 68,8 % перетравного протеїну забезпечуватиме кормова група культур, а решту - зернові культури та природні кормові угіддя.

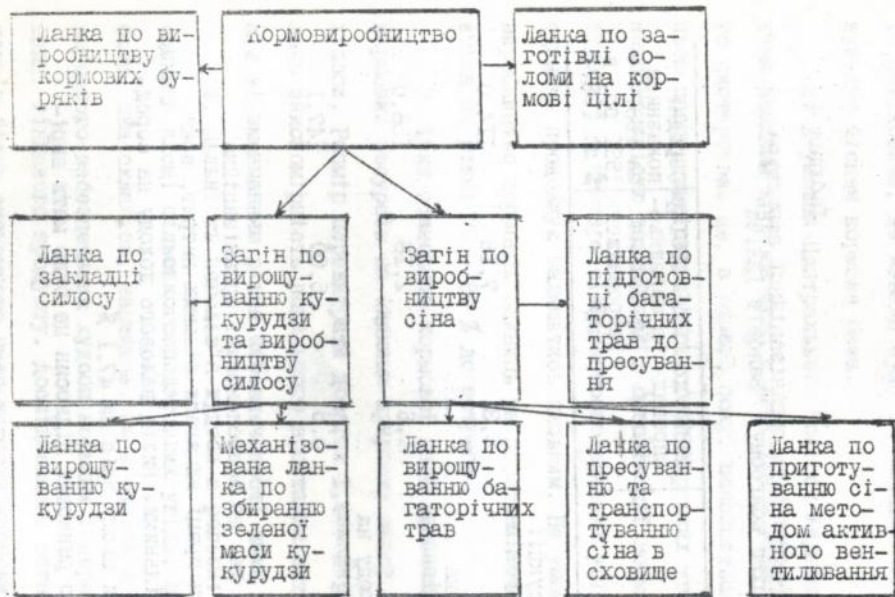
Співставлення перспективних показників продуктивності землеробства в цілому та кормовиробництва - зокрема дає підстави стверджувати, що в майбутньому для організаційних сільськогосподарських структур м'ясного напрямку продуктивності Центрального Іюлісся України щільність поголів'я худоби на 100 га сільськогосподарських угідь може коливатись в межах 81 - 82 голів в умовному обчисленні, з яких близько 33 голів мають становити корови, 8 - 9 голів - ремонтний молодняк і нетелі та 40 - 41 голова - молодняк на відгодівлі.

Важливим організаційним заходом по підвищенню ефективності кормової бази є оптимізація раціонів годівлі худоби. Оптимізація годівлі дозволяє, з одного боку, виконувати зоотехнічні, видові та породні особливості худоби, а з іншого - домагатись мінімізації витрат на годівлю.

Виконання оптимізації на ЕОМ раціонів годівлі для молодняка великої рогатої худоби в спеціалізованому відгодівельному колек-

тивному господарстві "Заповіт Ілліча" дають підстави стверджувати, що для відгодівельних груп бичків віком 12 місяців та показниками добового приросту живої маси до 1000 г необхідно забезпечувати понад 7,9 кормових одиниць і 0,8 кг перетравного протеїну. Ця умова реалізується при забезпеченні в розрахунку на 1 голову 2,8 кг комбікорму, 3,4 кг сіна, 2 кг соломи, 9,8 кг силосу кукурудзи, 1 кг патоки, 9 г карбаміду та 35 кг солі. У весняно-літній період, як показують наслідки оптимізації раціонів на ЮМ, доцільно виділяти на голову худоби 2,3 кг комбікорму, 30,1 - 32 кг зеленої маси однорічних трав, або зеленої маси кукурудзи, а також 35 г солі. Як видно, структура раціонів годівлі молодняка дозволяє базувати її переважно на кормах власного виробництва. Це набуває неабиякого значення в умовах переходу до ринкових відносин, коли послаблені, а інколи і зруйновані економічні взаємозв'язки між галузями народного господарства. Самозабезпечення виробничими ресурсами є на сучасному етапі гарантом підтримання стабільності темпів виробництва, забезпечення показників його економічної ефективності.

Необхідно відзначити, що досягнення бажаних параметрів ефективності виробництва яловичини в сучасних умовах є також відповідне удосконалення форм організації праці та засобів в галузі виробництва та використання кормів. Ці форми повинні забезпечувати, перш за все, особистий інтерес працівників у збільшенні випуску кінцевого продукту. Дослідження показують, що в умовах поступової трансформації аграрної сфери від централізованих до демократичних форм господарювання, вимагають відповідних змін і форми організації його галузей, в тому числі і кормовиробництва. Розрахунки свідчать, що кормовиробництво в спеціалізованих відгодівельних господарствах доцільно виділити в окрему сферу, яка працює на принципах госпвирозрахунку. Схема організаційної структури кормови-

Малюнок 1. Схема організаційної структури кормовиробництва колгоспу "Заповіт Ілліча" Радомишльського району Литомирської області.

робництва наведена на малюнку І. Доведено, що найбільш ефективною формою оплати праці є грошово-натуральна.

Економічна ефективність Іх наведена в таблиці 4.

Таблиця 4

Економічна ефективність організаційної структури
кормовиробництва колгоспу "Залювіт Ілліча"

Показники	1987 /до впровад- ження/	1988-1991 рр. в середньо- му /після впроваджен- ня/	Середні показники за 1987- 1991 рр. в % до 1987 р.
Виробництво валової продукції на І середньорічного праців- ника, тис.крб.	6,3	7,18	114,0
Розмір заробітної плати на І середньорічного працівника, тис.крб.	1,6	2,18	136,0
Виробництво валового доходу на І середньорічного працівника, тис.крб.	3,5	5,00	147,1

Отже, незважаючи на те, що запропоновані організаційна структура та форми оплати праці вимагали більших витрат, вони виявились економічно доцільними. Вихід валового доходу на середньорічного працівника при цьому зріс на 47,1 %.

В умовах переходу до ринкових відносин це буде мати вирішальне значення.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

І. Перехід аграрної сфери виробництва до ринкових відносин, природно, передбачає підняття його продуктивних сил на якісно но-

вий ступінь, який забезпечує високі показники ефективності та конкурентоздатності продукції, що виробляється. Це особливо стосується галузей тваринництва, які часто були низькорентабельними та збитковими, де завжди була та залишається в даний час самим вузьким місцем кормова база.

2. В умовах Центрального Полісся України з його низькородючими землями кормова база є лімітуючим фактором розвитку м'ясного скотарства. Це, з одного боку, пояснюється поки ще недостатньою продуктивністю сільськогосподарських угідь, а з іншого – недосконалістю технології і організації кормовиробництва. В результаті з гектара сільськогосподарських угідь вихід кормових одиниць продовжує залишатись низьким. На умовну голову худоби виробництво кормових одиниць та перетравного протеїну забезпечується на рівні 70 – 80 % до потреби.

3. Таке становище кормової бази зумовлює значну перевитрату кормових ресурсів на одиницю приросту живої маси великої рогатої худоби. Розмір перевитрати досягає 1,8 – 2 рази. Одночасно виявлена закономірність подальшого зростання витрати кормових ресурсів зі зменшенням рівня забезпеченості ними тварин.

4. Щільність поголів'я худоби в регіоні в розрахунку на одиницю площі сільськогосподарських угідь, при стані кормової бази, яка склалась, завищена. Це є однією з визначальних причин неповного забезпечення худоби кормами і перевитрати їх при формуванні кінцевого продукту. Дослідженнями встановлена стійка тенденція більш економного використання кормових ресурсів при зменшенні щільності поголів'я до оптимальних розмірів.

5. Дослідженнями встановлено, що кормові культури активно реагують на показники ґрунтової родючості. Проте рівень інтенсивності використання ними родючості земель залишається ще низь-

ким. Це пояснюється значними порушеннями технології виробництва кормів, недостатнім рівнем інтенсифікації землеробства, недосконалістю організації кормовиробництва. Одночасно виявлена закономірність тісної залежності кормопродуктивності одиниці сільськогосподарських угідь від рівня забезпечення підприємств фондами. Вона вища в господарствах з більш високим ступенем забезпечення їми. Фондозабезпеченість праці позитивно впливає на показники її продуктивності та зниження собівартості виробництва кормів.

6. Розміри добових приростів живої маси, собівартість та рентабельність виробництва яловичини в досліджуваному регіоні прямо залежні від рівня забезпеченості тварин кормовими ресурсами, собівартості виробництва кормів, збалансованості кормових раціонів за протеїном.

7. Організація виробництва кормів в умовах Центрального Полісся України базується поки ще на звичайній екстенсивній технології і не забезпечує високих показників продуктивності використання землі, засобів виробництва та праці. В результаті потенційні їх можливості мобілізуються не в повній мірі.

8. Кормовиробництво Центрального Полісся України має значні резерви подальшого підвищення його ефективності. Дослідження показують, що впровадження у виробництво правильних сівозмін, підвищення рівня культури землеробства, раціональної системи добрив дозволяє підняти продуктивність одиниці посівної площі кормових культур в 2 - 2,5 рази. Для цього необхідно довести розмір основних виробничих фондів до розмірів, які б відповідали впровадженню прогресивних технологій вирощування кормових культур. Розрахунки показують, що в перспективі на гектар їх посіву сума фондів в оцінці за міжнародними еквівалентами, в залежності від культур повинна становити 1,02 - 3,2 тис.доларів США. Інтенсив-

ність застосування добрив на 1 га посіву доцільно довести до 284,9 кілограма діючої речовини, або майже 57 доларів США в одиниці за міжнародними вартісними еквівалентами та витратити 24,72 долара - на застосування засобів хімічного захисту рослин. Дослідженнями встановлено, що ці значні затрати є економічно доцільними.

9. Удосконалення кормової бази господарських структур з спеціалізацією по відгодівлі молодняка великої рогатої худоби передбачає також оптимізацію структури посівних площ в цілому і кормових культур - зокрема. Виконані розрахунки на ЕОМ дають підстави стверджувати, що тут близько 46,2 % повинна становити зернова група культур, 6,8 % - технічні, 7,2 % - картопля і овочі та 39,8 % - кормові культури. Поряд з впровадженням у виробництво системи заходів по інтенсифікації землеробства це дозволить забезпечити збільшення виходу кормових одиниць та перетравного протеїну на 1 га сільськогосподарських угідь більше ніж у 2,5 рази та забезпечити щільність поголів'я худоби на цю площу в розмірі 81 - 82 умовних голів.

10. Для максимального використання ресурсного потенціалу кормовиробництва в умовах Центрального Полісся України доцільно цю сферу організаційно виділити в самостійну галузь з власною організаційною структурою та грошово-натуральною формою оплати праці. Впровадження їх у виробництво в колгоспі "Заповіт Ілліча" дозволяє підвищити продуктивність праці на 14 процентів.

Список надрукованих робіт по темі дисертації:

І. Козлов А.П., Білозерський О.Л., Міненко В.А., Спека С.С. Виведення породної групи м'ясної худоби на Поліссі. Вісник сільськогосподарської науки. - К., 1985. - № 6.

2. Білозерський О.Л., Спека С.С. Особливості виведення нової породи на Литомирському Поліссі. Тваринництво України. - К.: Уржай, 1985. - № 5.

3. Козлов А.П., Білозерський О.Л., Міненко В.А., Спека С.С. До питання скоростиглості чернігівської та придніпровської внутріпородних типів м'ясної худоби. В кн. "Розведення та штучне осеменіння великої рогатої худоби". - К., вип.18, 1986.

4. Білозерський О.Л., Спека С.С. Наслідки схрещування тварин чернігівського /ЧМ-1/ та придніпровського /ПМ-1/ з биками "Знаменського" типу. В кн. "Тваринництво на шляху перебудови" - Дніпропетрівськ, 1988. - № 1. - С.62.

5. Козлов А.П., Білозерський О.Л., Міненко В.А., Спека С.С. Створення українській породі м'ясної худоби - зональні типи. Зоотехнія. - М., АПК, 1989. - № 4.

6. Міненко В.А., Білозерський О.Л., Спека С.С., Беланська Н.В., Козлов А.П. Створення поліського типу м'ясної худоби. Зоотехнія. - 1991. - № 10.

464858

AB 27.105

AB 27.105